

Marcin Wojtalik

Dlaczego warto nawiązać współpracę z organizacją pozarządową

Spis treści:

1. Wstęp
2. Jak funkcjonują organizacje pozarządowe
3. Korzyści ze współpracy z NGOs dla nauczycieli
4. Korzyści ze współpracy z NGOs dla młodzieży
5. Korzyści ze współpracy z NGOs dla całej szkoły
6. Potencjalne trudności - jak je rozwiązywać
7. Szkoła otwarta to szkoła z pasją!

1. Wstęp

Współczesna młodzież ma do wyboru wiele propozycji i pokus ze strony mediów, wirtualnego świata Internetu, reklam telewizyjnych czy grona rówieśników. Nie lada wyzwaniem dla nauczyciela jest stworzenie takiej oferty, która zachęci młodych ludzi do nauki i zaangażowania się w życie szkoły. Jednym ze sposobów na sprostanie temu wyzwaniu jest nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi. Dzięki temu młodzież rozwinie swoje zainteresowania i włączy się w działania szkoły z entuzjazmem i radością.

Aby ten pozytywny scenariusz został zrealizowany, nauczyciel powinien poznać najważniejsze reguły rządzące pracą organizacji pozarządowych, czyli, innymi słowy, *organizacji społecznych, stowarzyszeń i fundacji, organizacji trzeciego sektora* lub w skrócie *NGOs* (z ang. *Non-Governmental Organisations*). Poznawszy specyfikę funkcjonowania organizacji, będzie mógł lepiej wykorzystać wszystkie atuty we współpracy z NGOs, z pożytkiem dla swojej pracy, całej szkoły i młodzieży.

2. Jak funkcjonują organizacje pozarządowe

Niezależność jest jedną z najbardziej rzucających się w oczy cech, która wyróżnia organizacje pozarządowe spośród innych instytucji działających w przestrzeni publicznej. NGOs pracują zgodnie z własną misją, statutem i celami określonymi przez samych członków lub założycieli. Organizacje muszą oczywiście działać zgodnie z prawem, lecz kierunki i konkretne formy ich przedsięwzięć mogą ulegać zmianom, w zależności od decyzji danej organizacji. Dlatego też mamy w Polsce ogromne bogactwo najróżniejszych organizacji zajmujących się niezwykle szerokim spektrum spraw – w zasadzie wszystkim, co może zainteresować obywateli – a każda z NGOs może realizować swoje cele w sposób odmienny od innych. Ta różnorodność sprawia, że o wiele trudniej zorientować się w znaczeniu i działalności danej organizacji i w zasadzie trzeba poznać każdą z nich, aby wyrobić sobie o niej zdanie. Z drugiej strony, bogactwo tematów i sposobów pracy stwarza dla szkoły szansę znalezienia wśród NGOs takiego partnera, który najlepiej wpisze się w stawiane sobie przez nią cele. Odpowiedniej organizacji należy więc cierpliwie poszukać, a nie przyjmować przypadkową ofertę, która akurat dotarła do placówki.

Zarówno stowarzyszenia, jak i fundacje działają w dużej mierze dzięki pracy społecznej wolontariuszy, a w przypadku stowarzyszeń – również pracy jej członków. Pomocą dla NGOs są też darowizny przekazywane przez osoby popierające organizację. Bardzo często organizacje potrzebują jednak dodatkowych funduszy i dlatego działają metodą projektów, czyli kilkumiesięcznych (rzadziej kilkuletnich) przedsięwzięć, w których z góry określono cele, zakres działań oraz ich harmonogram i budżet. Odstępstwa od tych ustaleń – o ile w ogóle możliwe – nie są powszechne, co absolutnie nie wynika z braku elastyczności, lecz po prostu z wymogów określonych przez grantodawców i z zapisów w umowie pomiędzy nimi a organizacją. Płyne stąd wniosek, że formy pracy NGOs i ich oferta dla szkół zmienia się w zależności od projektów, który realizują. Dlatego nie należy się dziwić, że propozycja organizacji ulega modyfikacjom w trakcie roku szkolnego – tym bardziej, że organizacje zazwyczaj nie pracują w cyklu roku szkolnego, lecz kalendarzowego.

Uczniowie ze szkół biorących udział w projekcie PAH „Szkoła Humanitarna” podczas szkolenia w Łowiczu prezentują swoje pomysły na uczniowski projekt edukacyjny. Fot Dominika Rypa

Warto wreszcie poznać ogromne zalety organizacji – ich żywiołowość, autentyczne oddanie ważnym celom społecznym i pomysłowość w ich realizacji. W przeciwieństwie do urzędów, stanowiących kręgosłup sprawnego (bardziej lub mniej) państwa, organizacje pozarządowe są żywą tkanką społeczeństwa i kapitału społecznego. To właśnie w nich obywatele znajdują możliwość współdziałania z innymi, rozwiązywania wspólnych problemów i osiągania celów, które osobiście ich poruszają. Zamiast siedzieć przed telewizorami i narzekać na polityków, podejmują działania, które zmieniają rzeczywistość. Nie posiadając formalnej władzy, jaką mają urzędy, ani znacznych funduszy, którymi dysponują firmy, członkowie, wolontariusze i pracownicy organizacji muszą wykazać się pomysłowością, wytrwałością i zaangażowaniem. Takie nastawienie potrafi zdziałać cuda. NGOs to zatem świetny partner, który może wpuścić w mury szkolne świeży powiew i pomóc w zainspirowaniu młodzieży do aktywności. Co więcej, NGOs wnoszą do współpracy kapitał wiedzy, co jest dla szkoły okazją do rozszerzenia wachlarza form i środków pracy z uczniami.

3. Korzyści ze współpracy z NGOs dla nauczycieli

Organizacje pozarządowe w toku swojego działania zbierają wiedzę o tematyce, którą się zajmują i kumulują tę wiedzę z roku na rok. Nierzadko dysponują wręcz unikalnymi w skali kraju kompetencjami. Nawet jeśli NGOs skupia zwykłych ludzi, doświadczenia z kolejnych przedsięwzięć uzupełniają wiedzę zgromadzoną przez członków, wolontariuszy i pracowników, dzięki czemu organizacja staje się poważnym partnerem w debacie publicznej – w społeczności lokalnej, a czasem również w kraju i Europie. Dla nauczyciela stanowi to szansę na wzbogacenie własnej wiedzy, poznanie faktów i praktyk, które pojawiły się już po zakończeniu jego studiów, czy też na skorzystanie z dostępu do źródeł informacji i kontaktów, którymi dysponuje organizacja pozarządowa. Dzięki temu nauczyciel ma do swojej dyspozycji wsparcie merytoryczne i dostęp do opracowanych przez organizację materiałów, które może wykorzystać podczas lekcji.

Pomysłowe i pełne życia działania organizacji pozarządowych to świetna okazja do zwiększenia atrakcyjności nauki szkolnej w oczach uczniów. Uczestnictwo w programie zaproponowanym przez stowarzyszenie czy fundację stwarza nauczycielowi możliwość połączenia tematyki przemawiającej do uczniów z treściami programowymi danego przedmiotu. Wykorzystywane od lat przez nauczyciela pomoce naukowe, można zastąpić multimedialnymi lub po prostu ciekawymi, a jednocześnie bardziej aktualnymi materiałami udostępnionymi przez organizacje pozarządowe. Wiele z nich wydaje wysokiej jakości publikacje papierowe i elektroniczne, które przekazują placówkom w całym kraju, a inne, lokalne, mają atut powiązania swojej oferty ze sprawami społeczności lokalnej. Większość tych materiałów jest bezpłatna, ale niektóre – najlepsze – warte są zakupu ze środków na materiały dydaktyczne, którymi dysponuje dyrekcja szkoły.

4. Korzyści ze współpracy z NGOs dla młodzieży

Uczestnictwo w programach organizacji pozarządowych daje uczniom sposobność do nauki przez praktykę. To, czego młodzi ludzie dowiedzieli się wcześniej na lekcjach przedmiotowych, mogą później przećwiczyć, włączając się w inicjatywę społeczną koordynowaną przez NGOs. Młodzież uczy się umiejętności prezentowania, argumentowania, dyskusowania i współpracy w zespole, a także poznaje praktyczny aspekt wiedzy zdobytej w ramach niemal każdego z przedmiotów szkolnych.

Nauka przez praktykę sprzyja z kolei rozwijaniu zainteresowań młodzieży. Uczeń, który nigdy wcześniej nie zainteresował się przyrodą, może odkryć nową pasję, gdy zaangażuje się w udaną i przemyślaną akcję na rzecz ochrony przyrody. Uczennica, nie odnosząca sukcesów w pisaniu wypracowań, dzięki uczestnictwu w akcji prowadzonej przez NGOs może odkryć chęć prezentowania innym tego, co jest dla niej ważne. W ten naturalny sposób młodzież odkrywa nowe możliwości rozwijania swoich zainteresowań, zdobywania wiedzy i otwartości na świat.

Akcja lokalna zorganizowana przez szkoły powiatu kwidzińskiego w ramach obchodów miejskich Dnia Ziemi. Uczniowie biorący udział w projekcie PAH „Szkoła Globalna działa lokalnie” informowali odwiedzających stoisko o zmianach klimatycznych i zasadach sprawiedliwego handlu. Prowadzili punkt wymiany baterii na torby ekologiczne oraz prezentowali „Śmiecioludy”, powstałe z odpadów. Fot. Sabina Preisner

Propozycje NGOs nierzadko zawierają sugestie ciekawych form pracy, zachęcających do zaangażowania się w życie szkoły. Uczestnictwo w akcjach organizacji pozarządowych polega często na zespołowej pracy na terenie szkoły i z pożytkiem dla niej. Młodzi uczniowie odkrywają, że aktywność na rzecz szkoły nie musi być nieprzyjemnym obowiązkiem, ale frajdą i ciekawym sposobem na spędzenie czasu.

5. Korzyści ze współpracy z NGOs dla całej szkoły

Nawiązanie stałej współpracy ze stowarzyszeniem czy fundacją przynosi korzyści całej szkole. Po pierwsze, akcje organizacji pozarządowych umożliwiają włączenie rodziców w różne projekty i przedsięwzięcia szkolne. Takie wzbogacenie oferty dla rodziców nie tylko poprawia wizerunek szkoły, ale pomaga również w tworzeniu więzi społecznych wokół szkoły. Lepszy kontakt z rodzicami to lepsza współpraca dla dobra uczniów i szansa na wzmocnienie całej placówki. W ramach współpracy z organizacją pozarządową mogą ujawnić się całkiem nowe możliwości wykorzystania potencjału i kontaktów, którymi dysponują rodzice.

Po drugie, akcje organizacji pozarządowych, szczególnie tych lokalnych, ułatwiają szkole wzmocnienie współpracy ze środowiskiem lokalnym. Z różnych względów jest to zagadnienie ważne dla każdej szkoły, lecz czasem umyka ono gronu pedagogicznemu i dyrekcji z powodu nadmiaru innych zadań. Nawiązując współpracę z lokalnym NGOs, w zasadzie automatycznie, bez dodatkowych zabiegów, szkoła wzmacnia związki ze swoją małą ojczyzną.

6. Potencjalne trudności – jak je rozwiązywać

Sposoby funkcjonowania szkoły i organizacji pozarządowej różnią się tak bardzo, że czasem przypominają wręcz dwa odmienne światy, którym trudno się spotkać. Nawet znając ogólne uwarunkowania NGOs opisane powyżej, nie można mieć pewności, że współpraca będzie łatwa i owocna. Dlatego przedstawiamy kilka porad, które zaoszczędzą szkole potencjalnych trudności.

Bądźmy wybredni i ostrożni. Otrzymawszy wiele zaproszeń do uczestnictwa w akcjach, programach, konkursach, czasem zdarza się, że szkoła wybiera ofertę dość przypadkowo. Decyzja o nawiązaniu współpracy nie może opierać się na powierzchownej lekturze kilku akapitów zaproszenia czy wyborze akcji o atrakcyjnym haśle. W placówkach funkcjonują różne procedury wyboru partnerów i akcji, w których uczestniczy szkoła. Czasami decyzję podejmuje dyrekcja szkoły, czasem grono pedagogiczne otrzymuje do rozważenia i dyskusji pełną listę zaproszeń, z których wybiera najkorzystniejszą ofertę. Niezależnie do tego, kim jest osoba podejmująca decyzję, powinna odpowiedzieć na kilka kluczowych pytań:

- ✧ Jakie programy, akcje i konkursy potrzebne są naszej szkole, aby zrealizować jej program wychowawczy? Czy dana propozycja faktycznie wpisuje się w zestaw programów, które uznajemy za niezbędne, wzbogacające ofertę szkoły?
- ✧ Jak znaleźć równowagę pomiędzy ilością realizowanych programów a ich jakością?
- ✧ W jakim stopniu dana oferta pomaga w realizacji zajęć przedmiotowych? Czy daje też możliwość praktycznego wzbogacenia treści nauczanych na lekcjach?
- ✧ Czy współpraca przy danym projekcie pomoże szkole w realizacji jej misji?
- ✧ Czy szkoła faktycznie ma szansę na wywiązanie się z obowiązków związanych z danym programem? Czy jest do tego przekonana?
- ✧ Co wiemy o sposobach współpracy danej organizacji ze szkołami? Jakie były nasze wcześniejsze doświadczenia we współpracy z nią?
- ✧ Czy w naszym środowisku lokalnym nie ma innych organizacji, z którymi moglibyśmy podjąć współpracę? Jakie korzyści może przynieść naszej szkole współpraca z organizacją ogólnopolską?

Większość powyższych pytań wymaga dokładnego przestudiowania oferty, która została przedłożona. Należy również poznać bliżej daną organizację. Wszystko to wymaga czasu, ale z drugiej strony jest inwestycją, która zwróci się w postaci owocnej współpracy i mniejszych trudności w relacjach z NGOs.

Gazetka na temat zmian klimatycznych w Gimnazjum nr 2 w Tarnowie, powstała w ramach projektu „Szkoła Globalna działa lokalnie!” w czasie Tygodnia Edukacji Globalnej. Fot. Jolanta Klimek

Ustalmy zasady współpracy z organizacją. Częstym źródłem nieporozumień i niezadowolenia w kontaktach z NGOs jest brak jasnych zasad współpracy bądź nieznanostwo tych zasad wśród nauczycieli zaangażowanych w dany program. Z punktu widzenia organizacji szkoła to jeden partner. Tymczasem zadania w ramach projektu są często podzielone pomiędzy kilku nauczycieli. Sukces programu zależy między innymi od tego, czy znają oni zasady współpracy z organizacją pozarządową. Dzięki temu będą mogli sumiennie wykonać swoją część pracy i zaoszczędzą sobie niepotrzebnych nieporozumień.

Jasno uregulowane powinny zostać m.in. następujące kwestie:

- ✦ Jakie są konkretne zobowiązania szkoły w ramach programu?
- ✦ Jakie są konkretne zobowiązania organizacji pozarządowej?
- ✦ W jaki sposób podejmowane są decyzje nieuregulowane powyższymi zasadami? Kto konkretnie podejmuje te decyzje i kto odpowiada za ich realizację?

Ustalmy podział pracy w szkole. Jasne i korzystne dla szkoły zasady współpracy z organizacją nie zapewniają jeszcze udanej realizacji programu. Podstawowym wyzwaniem jest czytelny podział odpowiedzialności pomiędzy nauczycielami oraz innymi osobami zaangażowanymi w program. Aby uniknąć nieporozumień, rada pedagogiczna powinna omówić i spisać najważniejsze ustalenia dotyczące zadań, terminów realizacji i sposobu podejmowania decyzji w sytuacjach nieprzewidzianych. Im silniejszy jest zespół nauczycieli, tym częściej będzie on w stanie samodzielnie reagować na nowe okoliczności – bez konieczności każdorazowego angażowania dyrekcji.

7. Szkoła otwarta to szkoła z pasją!

Współpraca z organizacją pozarządową pozwala szkole otworzyć się na środowisko lokalne i ogólniejsze tematy dotyczące okolicy, ojczyzny i wyzwań globalnych współczesnego świata. Szkoła, która aktywnie korzysta ze wsparcia NGOs i płynących z tego możliwości, nabiera skrzydeł. Nauczycielom daje nowe narzędzia pracy, zaś uczniów skutecznie zachęca do aktywności, poszerzania horyzontów i zdobywania wiedzy.